

**Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēde
PROTOKOLS Nr.1**

Rīgā

2014.gada 7.aprīlī

Sēde notiek: 309.kab., Veselības ministrijā, Brīvības ielā 72

Sēdes sākums: plkst.14:00

Sēdes beigas: plkst. 16:00

Sēdi vada:

I.Circene – Padomes priekšsēdētāja, veselības ministre

Sēdē piedalās:

Padomes locekļi:

I.Aire – Iekšlietu ministrijas valsts sekretāra vietniece;

I.Alliks - Labklājības ministrijas valsts sekretāra vietnieks;

I.Beināre - Ekonomikas ministrijas Uzņēmējdarbības konkurētspējas departamenta direktore;

A.Daniļāns - Valsts ieņēmumu dienesta Akcīzes pārvaldes direktors;

S.Falka - Valsts izglītības satura centra Izglītības departamenta Vispārējās izglītības satura nodrošinājuma nodaļas vecākā referente;

A.Kalniņš - Latvijas Tirgotāju asociācijas padomnieks;

P.Leiškalns – Latvijas Darba devēju konfederācijas sociālās drošības un veselības aizsardzības eksperts;

G.Evardsons - Zemkopības ministrijas Veterinārā un pārtikas departamenta Pārtikas drošuma un higiēnas nodaļas vadītāja vietniece (aizvieto Z.Matuzali);

Dz.Mozgis - Slimību profilakses un kontroles centra direktores vietnieks;

U.Reimanis – Satiksmes ministrijas valsts sekretāra vietnieks;

A.Stirna – valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centrs” Narkoloģiskās palīdzības dienesta vadītāja;

G.Upītis – Aizsardzības ministrijas Personāla attīstības departamenta direktora vietnieks;

Pārstāvji:

A.Feierābends – Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes priekšnieka vietnieks;

A.Čapulis - Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldes 3. nodaļas priekšnieks;

M.Ziemele - Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Koordinācijas un kontroles pārvaldes priekšnieka vietniece;

E.Grīga - Zemkopības ministrijas Veterinārā un pārtikas departamenta Pārtikas drošuma un higiēnas nodaļas vecākā referente;

L.Šulca - Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodaļas vecākā sabiedrības veselības analītiķe;

I.Birzniece – Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vadītāja;

O.Šneiders – Veselības ministrijas Komunikācijas nodaļas preses sekretārs.

Nepiedalās:

S.Līviņa - Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta direktore;

Z.Matuzale - Zemkopības ministrijas Veterinārā un pārtikas pārstrādes departamenta direktore;

I.Ozola - Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības pārstāve, akciju sabiedrības „Aldaris” arodorganizācijas priekšsēdētāja;

S.Šimfa – Latvijas Pašvaldību savienības padomniece veselības un sociālajos jautājumos;

Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēdes PROTOKOLS Nr.1, 2014.gada 7.aprīlī

Z.Beinare – Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta Nozaru politikas nodaļas referente.

Sēdi protokolē:

L.Meļķe-Prižavoite – Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vecākā referente

Darba kārtībā:

1. Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes (NAIP) sēdes atklāšana un sēdes darba kārtības apstiprināšana.

Veselības ministre, NAIP priekšsēdētāja I.Circene

2. Nelegālo alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežošana.

Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes priekšnieka vietnieks A.Feierābends un Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldes priekšnieks A.Čapulīs

3. Jaunākie pētījumi par jauniešu paradumiem attiecībā uz alkoholisko dzērienu lietošanu.

Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodaļas vecākā sabiedrības veselības analītiķe L.Šulca

4. Alkohola tirdzniecība nepilngadīgām personām:

4.1.alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecības licences atņemšanas mehānisms, gadījumos, kad tiek pārkāpti alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecības ierobežojumi, tai skaitā, arī gadījumos, kad alkohols tiek pārdots nepilngadīgajām personām;

Valsts ieņēmumu dienesta Akcīzes pārvaldes direktors A.Danilāns

4.2.Valsts policijas veiktās aktivitātes, tai skaitā, nepilngadīgo personu iesaistīšana kontrolpirkumu veikšanā.

Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Koordinācijas un kontroles pārvaldes priekšnieka vietniece M.Ziemele

5. Citi jautājumi

Sēde:

1. NAIP sēdes atklāšana un sēdes darba kārtības apstiprināšana.

Sēdi atklāj veselības ministre, NAIP priekšsēdētāja **I.Circene**. Informē, ka šogad šī ir pirmā NAIP (turpmāk – Padome) sēde. Iepriekšējā NAIP sēde notika 2013.gada 7.februārī, kurā Veselības ministrija Padomes locekļus informēja par Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plānu 2012.-2014.gadam¹ un par plānotajām aktivitātēm atbilstoši šim plānam. Šobrīd Veselības ministrija strādā pie grozījumiem Alkoholisko dzērienu aprītes likumā un Elektronisko plašsaziņu līdzekļu likumā, lai mazinātu alkoholisko dzērienu reklāmas ietekmi uz sabiedrību, it īpaši, uz bērniem un jauniešiem.

Veselības ministre izsaka pateicību par ieguldīto darbu un aicina ik vienu padomes locekli un iesaistītās puses savas kompetences ietvaros turpināt iesākto darbu alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas jomā, īpašu uzmanību pievēršot, bērniem un jauniešiem. Padomes locekļi apstiprina sēdes darba kārtību.

2. Nelegālo alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežošana.

Padomes priekšsēdētāja **I.Circene** atzīmē, ka pēc PVO aprēķiniem tiek lēsts, ka Eiropā neregistrētā (nelegālā) alkohola patēriņš ir aptuveni 13% no kopējā alkohola patēriņa, pasaulē

¹ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2012.gada 19.decembra rīkojumu Nr. 614

nelegālā alkohola patēriņš vidēji ir 30%². Savukārt, Latvijā pēc SPKC veiktā pētījuma³ aprēķināts, ka 15–64 gadus vecu iedzīvotāju aptuveni 16% patērētā alkohola veido neregistrētais jeb nelegālais alkohols. Pētījumā konstatēts, ka 43% neregistrētā alkohola iegādāts tā saucamajās „točkās”, kas veido relatīvi vislielāko neregistrētā alkohola tirgus segmentu.

A.Čapulis informē, ka Valsts policija kā vienu no prioritārajiem darba virzieniem 2014.gadā noteica cīņu ar nelegālās izcelsmes akcīzes preču, tai skaitā alkohola, apriti Latvijas tirgū. Sniedz ziņojumu par Valsts policijas rezultātiem nelegālo alkoholisko dzērienu aprites ierobežošanā. 2013.gadā Valsts policijas amatpersonas veica 4193 reidus un profilaktiskās pārbaudes akcīzes preču nelegālās aprites jomā. Lielākais pārbauzu skaits notika Rīgas (1255) un Latgales reģionā (1694). Valsts policija 2013.gadā uzsāka 716 kriminālprocesus (2012.gadā – 601) un sastādīja 4152 administratīvo pārkāpumu protokolus (2012.gadā – 3685) akcīzes preču nelegālās aprites jomā. Valsts policija no nelegālās apgrozības 2013.gadā izņēma 80122.11 litrus alkohola jeb 70% no kopējā izņemtā nelegālā apgrozībā esošā alkohola daudzuma (2012.gadā tie bija 103180 litri). Savukārt 30% jeb 34480 litrus alkohola no nelegālās apgrozības izņēma Valsts ieņēmumu dienesta struktūrvienības.

A.Feierābends – sniedz ziņojumu par Valsts policijas veiktajiem pasākumiem nelegālās alkohola tirdzniecības vietu darbības ierobežošanā. Informē, ka no 2012.gada 21.jūnija Iekšlietu ministrijas un Valsts policijas interneta mājas lapās tika ievietots baneris „Ziņojiet! Par nelegālā alkohola, cigarešu vai narkotiku tirdzniecības vietām”. Tā ir inovatīva informācijas aprites kārtība, kuras rezultātā Valsts policija saņem derīgu informāciju par nelikumīgu akcīzes preču un narkotiku apriti jeb „točku karte”. 2013.gadā Valsts Policijas amatpersonas apzināja 2216 nelegālās tirdzniecības vietas („točkas”), kuru vislielākais skaits ir konstatēts Rīgas reģionā (679) un Zemgales reģionā (669). No 2216 nelegālajām tirdzniecības vietām 1459 gadījumos ir uzsākta administratīvā atbildība un 256 – kriminālatbildība. Kā arī informēja par to, kāda ir atbildība par nelikumīgu alkohola tirdzniecību.

Diskusijas.

3. Jaunākie pētījumi par jauniešu paradumiem attiecībā uz alkoholisko dzērienu lietošanu.

L.Šulca – sniedz ziņojumu par alkohola lietošanu un tā seku tendencēm 2012.gadā. 2012.gadā vidēji viens Latvijas iedzīvotājs patērēja 8,8 litrus absolūtā alkohola, jeb 10,3 litrus, rēķinot uz 15 gadus veciem un vecākiem iedzīvotājiem. Laikā no 2007.gada līdz 2010.gadam absolūtā alkohola patēriņš samazinājās, bet pēdējos divos gados vērojams neliels alkohola patēriņa pieaugums. Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāzes dati liecina, ka laika posmā no 2007.gada līdz 2011.gadam mirstība no ārējās iedarbes sekām (SSK-10 diagnožu grupas V01-Y89) Latvijā pakāpeniski samazinājās, bet 2012. gadā bija vērojama šī mirstības cēloņa rādītāja neliela palielināšanās. 2012.gadā no ārējās iedarbes sekām bija 92,8 nāves uz 100 000 iedzīvotāju (jeb nomira 1887 cilvēki), bet 2011. gadā - bija 89,3 nāves uz 100 000 iedzīvotājiem (jeb nomira 1839 cilvēki). 2012.gadā ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem, kas radušies alkohola lietošanas dēļ, pirmreizēji uzskaitē uzņemti bija 41,5 bērni uz 100 000 bērnu. Visaugstākais bērnu pirmreizējās saslimstības rādītājs ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem, kas radušies alkohola lietošanas dēļ, bija 2006.gadā – 104,8 gadījumi uz 100 000 bērnu jeb 440 bērni, viszemākā saslimstība bija 2011.gadā - 31,5 gadījumi uz 100 000 bērnu.

² (Rehm et al., 2012).

³ „Atkarību izraisīto vielu lietošanas izplatība iedzīvotāju vidū 2011. gadā” (Sņikere u.c., 2012) Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēdes PROTOKOLS Nr.1, 2014.gada 7.aprīlī

Kā rāda ESPAD (Eiropas skolu aptaujas projekts par alkoholu un citām narkotiskām vielām) pētījuma dati, tad 40+ vairāk reizu alkoholu lietojošo 15-16 gadīgu skolēnu īpatsvars 2011.gadā ir nemainīgā līmenī (34%), salīdzinot ar 2007.gadu (33%), bet pieaudzis no 1999.gada (20%). Pēdējā mēneša laikā alkoholiskos dzērienus lietojošo 15-16 gadīgu skolēnu īpatsvars arī ir nemainīgā līmenī 65% 2011.gadā un 66% 2007.gadā. Savukārt samazinās riskanta alkohola lietošana⁴, kas 2011.gadā bija 49%, bet 2007.gadā – 54%.

Kopumā alkohola lietošanas rādītāji 15-16 gadīgu skolēnu vidū pēc pētījuma datiem nedaudz samazinās.

Diskusijas.

4.1. Alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecības licences atņemšanas mehānisms, gadījumos, kad tiek pārkāpti alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecības ierobežojumi, tai skaitā, arī gadījumos, kad alkohols tiek pārdots nepilngadīgajām personām.

A.Danilāns informē, likumdošana paredz, licences anulēšanas mehānismu tirdzniecības vietās, kurās tiek konstatēta alkoholisko dzērienu tirdzniecība nepilngadīgajām personām. Šis mehānisms strikti nosaka, ka pēc atkārtotas alkoholisko dzērienu tirdzniecības konstatēšanas konkrētā tirdzniecības vietā Valsts ieņēmumu dienestam ir pienākums anulēt licenci vai konkrētu tirdzniecības vietas licenci.

Par pirmreizēju alkoholisko dzērienu realizāciju nepilngadīgajām personām, Valsts ieņēmumu dienests kopumā ir anulējis tikai vienu licenci, jo šajā gadījumā dienestam nodokļa maksātāja paskaidrojums neradīja pārliecību par to, ka komersants kaut ko būtu darījis vai saprot, ko ir izdarījis. Pārējie 102 gadījumi ir tie gadījumi, kad ir atkārtoti konstatēta alkoholisko dzērienu tirdzniecība nepilngadīgajām personām un kas ir saņemti no Valsts policijas. Izskatot gadījumus par alkoholisko dzērienu realizāciju nepilngadīgajām personām, komersanta valdes loceklis tiek aicināts uz licencēšanas komisiju, lai sniegtu paskaidrojumus. Savukārt no šiem 102 gadījumiem anulētas tika 12 licences, bet pārējie 90 gadījumi ir izskatīšanas procesā. Norāda uz to, ka atsevišķi veikali praksē jau piemēro arī iekšējos kontrolpirkumus, kas ir bez sekām, bet kā preventīvs un audzinoša rakstura pasākums. Vērš uzmanību, ka komersanta pārstāvji ir sākuši vairāk pievērst uzmanību šim jautājumam un cenšas pārdevējam likt prasīt pircējam uzrādīt personu apliecinošu dokumentu.

P.Leiškalns sniedz priekšlikumu, ka alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecības licences anulēšanu varētu piesaistīt konkrētas tirdzniecības vietas aprites apjoma.

Diskusijas.

4.2.Valsts policijas veiktās aktivitātes, tai skaitā, nepilngadīgo personu iesaistīšana kontrolpirkumu veikšanā.

M.Ziemele ziņo par Valsts policijas veiktajiem pasākumiem alkohola aprites normu pārkāpumu novēršanā un atklāšanā, tai skaitā par nepilngadīgo personu iesaistīšanu kontrolpirkumu veikšanā. Informē, ka 2013.gada 12 mēnešos Valsts policijas amatpersonas piedalījušās 12476 preventīvajos pasākumos. 2013.gada 27.augustā stājās spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr.619 „Kontrolpirkumu veikšanas kārtība”, kuros noteiktas stingras prasības, kas jāievēro policijas darbiniekiem, iesaistot personu kontrolpirkuma izdarīšanā, un kārtību, kādā izdarāms kontrolpirkums. Pamatojoties uz šo noteikumu regulējumu, Valsts policija veic kontrolpirkumus tirdzniecības vietās, kurās tiek realizēti alkoholiskie dzērieni, lai

⁴ 60+ grami absolūtā alkohola pēdējā mēneša laikā vienā dzeršanas reizē

noskaidrotu, galvenokārt, vai šie alkoholiskie dzērieni netiek realizēti personām, kuras nav sasniegušas 18 gadu vecumu, kā arī vai pircēji un pārdevēji izpilda viņiem uzliktos pienākumus par personu apliecinošu dokumentu uzrādīšanu vecumā no 18-25 gadiem. Kontrolpirkuma veikšanā Valsts policijas vai pašvaldības policijas darbinieks var iesaistīt personu no 15 gadu vecuma, kura brīvprātīgi piekritusi iesaistīties tā veikšanā. Nepilngadīgu personu iesaista kontrolpirkuma veikšanā, lai pārbaudītu likumīgā aprītē esošu alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu aprites noteikumu ievērošanu.

Valsts policijas amatpersonas konstatējot administratīvos pārkāpumus tirdzniecības, sabiedriskās ēdināšanas un pakalpojumu sniegšanas jomā, piemēro administratīvos sodus gan fiziskām personām – pārdevējam, gan juridiskām personām - uzņēmumam.

Pārbaudes tiek veiktas gan preventīvos nolūkos, gan, reaģējot uz iesniegumiem, sūdzībām.

Informē, ka Valsts policija turpinās preventīvos pasākumus, pievēršot lielāku uzmanību alkoholisko dzērienu realizēšanas nepieļaušanai nepilngadīgām personām.

Valsts policija atzīmē, ka jaunā tiesību norma Alkoholisko dzērienu aprites likumā, kas stājās spēkā 2013.gada jūlijā, par mazumtirdzniecībā tieši iesaistīto darbinieku instruktāžu, lai tie ievērotu minētajā likumā noteikto ierobežojumu ievērošanu, ir preventīva un sevi attaisnojoša. Konstatēts, ka jau šobrīd lielākā daļa mazumtirgotāju šāda veida instruktāžas veic, lai netiktu saukti pie atbildības par mazumtirdzniecībā tieši iesaistīto darbinieku izdarītajiem pārkāpumiem.

Diskusija.

5. Citi jautājumi.

I.Circene aicina Padomes locekļus izteikties, ja ir kādi ierosinājumi par tēmām (jautājumiem), kurus varētu izskatīt nākamajā Padomes sēdē. Atzīmē, ka iespējamus izskatāmos jautājumus nākamajai Padomes sēdei var iesniegt arī elektroniski Padomes sekretariātam, Veselības ministrijai. Kā arī informē Padomes sēdē klātesošos pārstāvjus, par iespēju nepieciešamības gadījumā saņemt Padomes atbalstu, izstrādājot tiesību aktu projektus vai politikas plānošanas dokumentu projektus attiecīgajā jomā, kas vērsti arī uz alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanu sabiedrībā. Šajā sakarā lūdzam Jūs vērsties pie Padomes ar šādu lūgumu.

U.Reimanis izvirza priekšlikumu, ka nākamajā Padomes sēdē Satiksmes ministrija varētu ziņot par drošību uz ceļiem.

Sēdē nolēma:

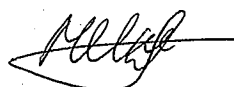
1. Pieņemt zināšanai Padomes sēdē sniegtos ziņojumus.
2. Nākamajā Padomes sēdē Satiksmes ministrijai informēt par situāciju ceļu satiksmes drošības jomā.
3. Padomes locekļiem sniegt papildus priekšlikumus par izskatāmajiem jautājumiem nākamajā Padomes sēdē.

Nacionālās alkoholisma ierobežošanas
padomes priekšsēdētāja

I.Circene

Sekretariāts

L.Melķe-Prizavoite